NEUTRALITATEA REPUBLICII MOLDOVA- FAPT ÎMPLINIT SAU AMBIȚIE?

Dumitru BURDUJA,
Facultatea de Drept

CZU: 341.214:342.3(478) *dumitru.burduja@mail.ru*

Conceptul de neutralitate permanentă în cadrul normativ național pentru prima dată apare odată cu adoptarea Constituției la 29 iulie 1994. Republica Moldova a înscris în Constituția sa statutul de neutralitate, fără a fi cerut însă recunoașterea acestui statut în cadrul Organizației Națiunilor Unite. De fapt, nici un stat nu a recunoscut neutralitatea Republicii Moldova și nu există garanții internaționale ale acestui statut. Totuși acest statut este opozabil tuturor statelor, din motiv că în textul legii fundamentale este expres prevăzută.Neutralitatea reprezintă în sine o prerogativă a suveranității, iar nerespectarea suveranității unui stat atrage după sine încălcarea unui principiu fundamental al dreptului internațional, și anume principiul egalității suverane ale statelor.

Din redacția articolului 11 al Constituției Republicii Moldova, pot fi deduse două caracteristici distinctive ale statutului neutralității permanente a Republicii Moldova. În primul rând, neutralitatea permanentă înseamnă că Republica Moldova ***se angajează să rămână neutră în orice conflict*** din prezent și viitor, însă statul nostru nu este neutru în chestiunile legate de pacea mondială, contribuind efectiv la consolidarea securității internaționale prin misiunile de pacificare sub egida NATO, ONU și OSCE. În al doilea rând, neutralitatea Republicii Moldova înseamnă că Republica Moldova ***nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său***. Aceasta însă nu împiedică Republica Moldova să se folosească de toate mijloacele pe care le are la dispoziție pentru a se apăra în mod militar împotriva oricărui agresor și pentru a preveni orice act incompatibil cu neutralitatea sa, pe care beligeranții îl pot comite pe teritoriul său. O condiție *sine qua non* pentru un stat neutru este inadmisibilitatea aflării pe teritoriul său a contingentelor militare străine, adică ***statele neutre au dreptul absolut de a nu admite trupe străine pe teritoriul lor, însă statul nostru a fost lipsit de acest drept!***

Trupele străine care staționează deja de 30 de ani pe teritoriul nostru se datorează unui conflict militar, care a determinat soarta Republicii Moldova pe plan internațional. În urma declanșării conflictului de pe Nistru cu așa numita *”Republică Moldovenească Nistreană”,* la 21 iulie 1992 la Moscovaa fost semnat Acordul cu privire la principiile reglementării pașnice a conflictului armat din zona nistreană a Republicii Moldova între Federația Rusă și Republica Moldova. Potrivit acestui Acord, Federația Rusă urma să-și retragă contingentul militar timp de 7 zile. Duma de Stat însă nu a ratificat acest Acord.

În cadrul Summit-ului OSCE de la Istanbul din 1999, Federația Rusă și-a asumat angajamentul de a retrage contingentul și echipamentul militar din regiunea transnistreană până la sfârșitul anului 2002. Totodată, în cadrul Summit-ului OSCE de la Porto din 2002, Federația Rusă repetat și-a asumat angajamentul de a retrage contingentul și echipamentul militar din regiunea transnistreană până la sfârșitul anului 2003. Apogeul luptei Republicii Moldova pentru a eliberare de ocupația militară a circa 11 % din teritoriul său și de a-și păstra neutralitatea și integritatea teritorială este considerată adoptarea de către Adunarea Generală a ONU a ***Rezoluției din 22 iunie 2018 cu privire la retragerea completă și necondiționată a trupelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova***, în care 64 de state au votat pro, 15 au votat contra și 83 s-au abținut.

În 2005 a fost instituit **Formatul 5+2** ca o platformă diplomatică de negocieri care vizează găsirea unei soluții pentru diferendul transnistrean dintre Moldova și statul nerecunoscut ”Republica Moldovenească Nistreană”. La acest format participă Republica Moldova și ”Republica Moldovenească Nistreană” desemnate drept ”părți în conflict”, și Rusia, Ucraina și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) în postura de „mediatori” ai negocierilor. Uniunea Europeană (UE) și Statele Unite ale Americii au calitatea de „observatori”. Din păcate, această platformă și-a demonstrat ineficiența, reieșind din raritatea convocării statelor părți la negocieri cu privire la diferendul transnistrean și rezultatele negocierilor, care doar amână soluționarea diferendului.

În conținutul *cazului Ilașcu și alții v. Republica Moldova și Federația Rusă* pot fi găsite mai multe mărturii și evidențe ale martorilor despre luptele din Transnistria și participarea nemijlocită a Armatei a 14-a din cadrul Forțelor Armate ale Federației Ruse în aceste lupte împotriva forțelor guvernamentale, transfer de armament spre separatiști,

staționarea ulterioară a trupelor rusești pentru ”menținerea păcii” în zonă ș.a Totodată, Curtea a stabilit că controlul efectiv asupra zonei secesioniste îl execută Federația Rusă.

În concluzie, forțele armate care staționează ilegal pe teritoriul Republicii Moldova aparțin indubitabil Federației Ruse. Această constatare ajută la stabilirea subiectului căruia îi poate fi aplicată răspunderea internațională. Această staționare ilegală încalcă prevederile constituționale și principiul egalității suverane ale statului și reprezintă produsul încălcării principiului neimixtiunii în afacerile interne ale statului. **Astfel, atâta timp cât nu va fi eliminat ”obstacolul GOTR”, nu poate fi nicidecum vorba despre o veritabilă neutralitate permanentă a statului nostru.**

Bibliografie:

1. Actul Summit-ului OSCE de la Istanbul, 1999. Disponibil:https://www.osce.org/files/f/documents/6/5/39569.pdf
2. Actul Summit-ului OSCE de la Porto, 2002. Disponibil: https://www.osce.org/files/f/documents/b/f/40521.pdf
3. HotărâreaCurții Constituționale din 02.05.2017privindinterpretare aarticolului 11 din Constituție. (Sesizarea nr. 37b/2014). Disponibil: https://constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/roh1402052017rof1d14.pdf
4. Hotărârea din 8 iulie 2004 a CurțiiEuropene a DrepturilorOmul uiasupracazuluiIlașcușialții c. MoldoveișiRusiei. (Cererea nr. 48787/99). Disponibil: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/ILASCU%20SI%20ALTII%20(ro).pdf
5. Acordulcu privire la principiile reglementării pașnice a conflictului armat din zona nistreană a Republicii Moldova, semnat la Moscova la 21 iulie 1992. Disponibil: https://ro.wikisource.org/wiki/Conven%C8%9Bie_cu_privire_la_principiile_reglement%C4%83rii_pa%C8%99nice_a_conflictului_armat_din_zona_nistrean%C4%83_a_Republicii_Moldova

Recomandat
Olga DORUL, dr., conf. univ.